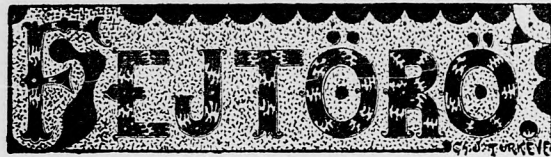

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Ifjúsági könyvtárjegyzék a címe *Szemák István dr.* kitűnő folyóiratának, mely számról-számra pontosan beszámol az ifjúsági irodalom termékeiről s azokat igazságosan, tárgyilagosan meg is bírálja. Ebben a számban olvassuk lapunk szerkesztőjének egyik nemrég megjelent könyvének (Hűséges mind a sírig) bírálatát, melyet szóról-szóra ideiktatunk: ... Mikes Kelemen viszontagságos életének történetét írja meg Gaal Mózes. Sokan dolgozták azt fel már az ifjúság számára, de oly bensőséggel, oly meleg szeretettel, annyi lelkesedéssel, mint Gaal Mózes, senki sem. Valósággal könnyekre fakaszt Mikesnek fejedelme iránti rendíthetetlen, tántoríthatatlan hűsége és ragaszkodása, amint azt Gaal Mózes rajzolja és oly szép, vonzó előadásban, hogy nem is egyszerű életrajzot, hanem valóságos költői művet vélünk olvasni...

A lap előfizetési ára egész évre 1 kor. 20 fillér.

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Történelmi kérdés:

Kik fedezték fel Új-Georgiát? (Salamon-szigetek). Mikor?

Kocka-rejtvény.

e	e	e	k	é	Járomű
sz	p	r	r		Gyümölcs
gy	é	r			Támogatás egy neme
e	r				Kis folyóvíznek a neve
k					Betű

(Pauncz István.)

Számítási kérdés:

Ha valamely szám felét harmadrészével megszorozzuk, eredményül 72-öt nyerünk. Melyik az a szám? (Hidegkővy István.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő: 1906 február 11.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Magyar Kereskedelmi Közlöny, Budapest

17. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számítási kérdés: Azok a számok: 36, 12.
Természetrizsi kérdés: A conün. (Conium maculatum.) Kockarejtvény:

f	a	l	u
a	g	á	r
l	á	m	a
u	r	a	l

(ifj. Kleisl Gyula.)

Képrejtvény: Életünk küzdelem a szerencséért.

Helyesen fejtették meg: Vértessy László, Melovszky Pál, Sípos György, Rubinek Andor, Mattanovich Csaba, Balassa Béla, Geréb Lajos, Licskó Andor, Stern István, Bodnár János, Mandl Leó és Mihály, Szilágyi Tibor, Miklós Béla, Herskovics Sándor, Horváthy Gyula, Rock István, Hidegkővy István, ifj. Dajkovics István, Majtinszky Aladár, ifj. br. Szentkereszt Pál, Szilvássy János, Zimmermann A., Aszódy Zoltán, Szőnyi Sándor, Németh Vince, Bartha Zoltán, Vajda Andor, Havas Péter, Binder Elemér, az egri «Vítkovics-önképzőkör» V. o. tanuló, Csóke Endre, Eckerdt Elek, Fölföldy Sándor, Drechsler Sándor, Opler Jenő, Bory Gusztáv, Brasch Zoltán, Babarczy István, Török István, Böhm Andor, Szekrényi Lajos, Buzási Imre, Koszits Béla, Zwillinger József, Klein Gyula és Ernő, Reichel József, komádi Tarsoly Gergely, Seres Miklós, Munk Ferenc, Valentin Ferenc, ifj. Tömösváry Zsigmond, Puskás Tivadar, Weisz Jenő, Klein Albert.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal Mózes: Kenyér és becsület) Hidegkővy István főgimn. VI. o. t., szombathelyi előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

F. S. Mi nem látjuk semmiféle komoly célját. Legfeljebb abból jó, hogy kissé gyakorolják magukat a lap munkatársai a helyesírásban, de csak akkor, ha gondos korrektorok van. Igen gyakran hamis becsüvagnak hinti el a magvát, ez pedig föltétlenül káros. Azt az időt fordítsák inkább komoly ismeretek szerzésére. — N. D. (Brassó). 1. A magyar hazának munkás és nem lármás emberekre van szüksége. 2. A nyári hónapokban is megjelenik. — Anonymus. Nem vált be. Még jó lesz várunk. — H. F. (Budapest). A kézirat nem érkezett még hozzánk. Elolvassuk és véleményt mondunk róla. — Bélyeggyűjtemény. Nem közvetíthetjük a vásárt. — M. D. (Szeged). A következő fél évben közlünk olyan elbeszélést. Hogy melyiket, azt még nem áruljuk el. — F. D. (Budapest). 1. Ág. ev. 2. Túl van már az ötvenen. 3. Budapesten. — M. F. (Nagyszombat). Beküldheted. — C. D. Ilyen alkalmi szindarabot Pásztor József írt: «Március 15.» címmel. — Sch. A. Közölhetetlen. — N. L. (Zenta). Forduljon az alapítóhoz vagy annak utódaihoz, azok szolgálhatnak felvilágosítással; mi a legjobb akarattal mellett sem tudunk kérdésére válaszolni. — R. I. 1. Kérésedet a kiadóhivatal elintézi. 2. Rejtvényedet nem közöljük. — B. I. (Nagybánya). Gyűjtsön két-három előfizetőt, akkor kap könyvajándékot. — G. F. Irjon valamely szabadalmi irodának, az felvilágosítja. Ez azonban sok pénzbe kerül s nem is bizonyos, hogy megéri-e a «találmány» ezt a költséget. — F. S. (Mezőtúr). Nincs tudósítónk. — P. I. Rejtvényeid beváltak. — K. L. (Losonc). Rejtvényeidet nem közöljük. — L. F. (Budapest). Olvasd el G. F. üzenetét, az neked is szól. — M. I. (Arad). 1. Az előfizetési árak azért az a neve, mert előre kell lefizetni. Mondd meg a barátodnak, hogy küldje be az előfizetési pénzt s akkor rendszeresen megkapja a lapot. 2. Katonai iskolába IV-ik középiskolából is mehetsz. 3. Azt nem tudjuk. 4. Utána nézünk. 5. Jó. 6. Rejtvényeid közül válogatunk.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ

GAAL MÓZES.

Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Budapest,
IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Kéziratokat nem adunk vissza.

A PÁL-UTCAI FIÚK.

Elbeszélés a «Tanulók Lapja» számára.

Írta: Molnár Ferenc.

20

Boka megijedt:

— Mi ez?

— Valami esel. — mondta reszketve Kolnay. Majd megint balra néztek. A mieink futottak s a vörösingések ordítva vetették magukat utánuk.

Most Boka, aki eddig komolyan, majdnem megszeppenve nézte az Áts Feri hadosztályának tétlenségét, egyszerre olyat csinált, amire az ő életében eddig még nem volt példa. Feldobta magasra a sapkáját, ordított egy nagyot, táncolni kezdett a kunyhó tetején, mintha megbolondult volna, úgy, hogy a korhadt alkotmány majdnem beszakadt alatta.

— Meg vagyunk mentve! — kiáltotta.

Rárohant Kolnayra, megölelte és megcsókolta. Aztán táncolni kezdett vele. A hadsegéd ebből egy szót sem értett. Meglepetve kérdezte:

— Mi ez? Mi ez?

Boka arrafelé mutatott, ahol Áts Feri állott a seregével, mozdulatlanul:

— Látod azt?

— Látom.

— No, hát nem érted?

— Nem én.

— Ó, te buta... mi meg vagyunk mentve! Győztünk! És te nem érted?!

— Nem én!

— Látod, hogy mozdulatlanul állnak?

— Hogyne látnám!

— Nem jönnek be... várnak.

— Látom.

— Hát miért várnak? Mire várnak? Arra várnak, hogy a Pásztor hadosztálya végezzen a Mária-utcában. És ők csak akkor fognak támadni? Én ezt rögtön megláttam, mikor látható volt, hogy nem egyszerre támadnak! Az a szerencsénk, hogy ők ugyanolyan haditervet csináltak, mint mi. Azt akarták, hogy Pásztor kergesse ki a seregünk felét a Mária-utca és akkor a másik felét egyszerre támadják meg: Pásztor hátulról, Áts Feri előlről. De ebből nem esznek! Gyere!

És már mászni is kezdett lefelé.

— Hova?

— Csak gyere velem. Itt nincs mit néznünk, mert ezek ugyan meg nem moccannak. Gyere, segíteni a Mária-utcai seregünknek!

A Mária-utcai sereg gyönyörűen csinálta a dolgát. Össze-vissza futkosott a gépház előtt, az eperfák körül. Ravaszul csináltak, mert még ilyeneket is kiabáltak:

— Jaj! Jaj!

— Végünk van!

— El vagyunk veszve!

A vörösingések ordítva üldözték őket. Boka most már csak azt figyelte, hogy bele fognak-e menni a csapdába. A mieink ugyanis hirtelen eltűntek a gépház mellett. A sereg fele a kocsi-szinbe, a másik fele a kunyhóba menekült.

Pásztor kiadta a jelszót:

— Utánuk! Fogjátok el őket!

És a vörösök utánuk rohantak, a gépház mögé.

— Fűjd! — kiáltott Boka.

És a kis trombita megharsant, jelezve, hogy az erődök kezdjék a bombázást. És vékony gyerekhangok diadalordítása jött az első három erőd felől. Tompa puffogás hallatszott. A homok-

bombák repülni kezdtek. Boka piros volt és egész testében reszketett.

— Hadsegéd! — kiáltott.

— Jelen!

— Rohanj a sánca és mondd meg, hogy várjanak. Ők csak várjanak. Majd ha rohamot fuvatok, akkor kezdjék. És a Pál-utcai erődök is várjanak!

A hadsegéd már rohant is. A kunyhónál azonban hasra feküdt és a sánc földhányása mögött hason csúszva ment előre a sáncig, hogy a kapuban még mindig mozdulatlanul álló ellenség meg ne lássa. Suttogva adta le a parancsot a legszélsőnek s aztán úgy, ahogy jött, hason csúszva ment vissza a tábor-nokhoz.

— Rendben van. — jelentette.

A gépház mögött tele volt ordítással a levegő. A vörösingések azt hitték, hogy győztek. A három erőd derekasan tüzelt és ez megakadályozta őket abban, hogy felrohanjanak a farakásokra. A szélső erődben, a nevezetes harmadik erődben Barabás ingujjra vetkőzve úgy harcolt, mint egy oroszlán. Egyebet se csinált, csak az öregebb Pásztort vette célba. Egymás után puffantak a puha homokbombák Pásztor fekete fején. És minden bombával kiáltott egyet Barabás:

— Nesze, öcsém!

A puha homok szemét-száját teleszórta Pásztornak, aki dühösen prüszkölt.

«CSÓNAKOS ÖLRE KAPTA ÉS VITTE . . .»

— Megállj, jövök! — ordította haragosan.

— Csak gyere! — kiáltott Barabás, célzott és dobott. Most megint tele lett a szája homokkal a vörösingeknek. Óriási éljenzés tört ki az erődökön.

— Egyél homokot! — kiáltott nekihevülten Barabás és két kézzel szórta a bombát, valamennyit Pásztor felé. És a másik kettő se volt rest. A sarokerőd úgy dolgozott, hogy öröm volt nézni. A gyalogos sereg pedig némán kucorgott a kocsiszinben meg a kunyhóban, várva a parancsot, hogy előrohanjon. A vörösingések most már az erődök tövében voltak és a legkeményebb harcot vívták. Pásztor újra parancsot adott:

— Fel a farakásokra!

— Puff! — kiáltott Barabás és orron dobta a vezért.

— Puff! — vették át a jelszót a többi erődök is és a felkapaszkodni készülnők fejére valóságos homokzáport zúdítottak.

Boka megfogta Kolnay karját.

— Fogtán van a homok, — mondta, — innen látom. Már Barabás is csak egy kézzel dobál, pedig a sarokerődben háromszor annyi volt . . .

Valóban, most mintha gyöngült volna a tüzelés.

— Mi lesz? — kérdezte Kolnay.

Boka most már nyugodt volt:

— Győzni fogunk!

E pillanatban a második számú erőd megszüntette a tüzelést. Nyilván elfogyott a homok.

— Itt a pillanat! — kiáltott Boka. — Rohanj a kocsiszinbe. Támadjanak!

Ő maga a kunyhóhoz ugrott. Felrántotta az ajtót és bekiáltott:

— Roham!

És ugyanegy pillanatban rohant elő a két zászlóalj, az egyik a kocsiszinből, a másik a kunyhóból. Épp jókor érkeztek. Pásztor már féllábbal fenn volt a második erődön. Belekapaszkodtak és lehúzták. A vörösingések most megzavarodtak. Ők azt hitték, hogy a futó sereg a farakások közé menekült s hogy az erődök arra valók, hogy ne eresszék be az ellenséget a farakások közé. És íme, egyszerre hátba támadták őket azok, akik az imént még előlük futottak . . .

Komoly haditudósítók, akik igazi háborúban vettek részt, azt mondják, hogy a háború leg-

nagyobb veszedelme a zavar. A hadvezérek az ágyúk százaitól sem félnek úgy, mint egy párnyi kis zavartól, mely pillanatok alatt általános kavarodássá szokott növekedni. És ha az igazi, ágyús, puskás hadsereget meggyöngíti a zavar, ugyan hogy vágta volna ki magát ebből a bajból néhány vörös tornaingbe öltözött kis gyalogos katona?

Nem értették a dolgot. Az első pillanatban még azt sem tudták, hogy ezek ugyanazok, akik az imént eltűntek előlük. Azt hitték, ez új hadsereg. Csak mikor ráismertek egyesekre, látták, hogy megint azokkal kerültek össze.

— Honnan a föld alól kerültek ezek elő? — kiáltott Pásztor, miközben két erős kar belekapaszkodott a lábába és lehúzta az erődről.

Most Boka is harcolt. Kinézett magának egy vörösingest és birkózni kezdett vele. Birkózás közben lassan és ügyesen a kunyhó felé szorította. A vörösingest e pillanatban látta, hogy nem boldogul Bokával. Kapta magát tehát és gáncsot vetett neki. Az erődökről, ahonnan figyelemmel kísérték ezt a párharecot, felhangzott a tiltakozás:

— Gyalázat!

— Gáncsot vetett!

Boka a gáncs következtében elesett. De ugyanabban a pillanatban már talpon is volt. Rákiáltott a vörösre:

— Gáncsot vetettél! Ez törvényt bont!

Intett Kolnaynak s egy szempillantás alatt a kunyhóba vitték a kapálózó vörösingest. Boka rázarta az ajtót. Lihegve mondta:

— Ostoba volt. Ha rendesen birkózott volna, nem bírtam volna vele. Így azonban jogunk volt kettőnknek ellene menni . . .

És újból a csatasorba rohant, ahol már párokra oszolva birkóztak a legények. Ami kevés homok még az első két erődben volt, azt arra használták a tüzérek, hogy a birkózó ellenségre szórják. A Pál-utcai telekre néző erődök hallgattak. Vártak.

Kolnay épp birkózáshoz akart kezdeni, mikor Boka rárivallt:

— Ne birkózzál! Eridj, vidd a parancsot, hogy az első és második erőd legénysége menjen át a négyes és ötös erődbe!

Kolnay keresztül vágta magát a birkózók során és vitte az üzenetet. Az első két erődről csakhamar eltűnt a zászló, mert ezt is magukkal vitték a fiúk az új harcvonalba.

És egyik diadal-kiáltás a másik után hang-

zott fel. De a legnagyobb akkor hangzott, amikor Pásztort, magát a rettenetes, legyőzhetetlen Pásztort Csónakos öltre kapta és úgy vitte a kunyhó felé. Egy pillanat és Pásztor már tehetetlen dühvel dörömbölt a kunyhón, csakhogy — belülről . . .

Óriási láрма tört ki erre. A vörösingések csapattja érezte, hogy veszve van. A fejüket végleg elvesztették, amikor a vezérük eltűnt közülük. Most már csak abban bizakodtak, hogy az Áts Feri hadosztálya fogja helyreütni a csorbát. És egyik vörösingest a másik után hurcolták be a kunyhóba, egyre fölhasanó, meg-megújuló diadalordítás közepette, ami elhangzott a Pál-utcai küszöbön mozdulatlanul álló sereghez is.

Áts Feri, aki fel-alá sétált az arevonal előtt, büszke mosollyal mondta:

— Halljátok? Mindjárt megkapjuk a jelt.

Az volt ugyanis a vörösingések közt a megállapodás, hogy mikor a Pásztor-hadosztály végez a Mária-utcában, megfuvatják a trombitát s akkor egyszerre támad Pásztor és Áts Feri. De már akkor a kis Vendauer, aki a

«NESZE, ÖCSÉM!»

Pásztorék trombitása volt, benn dörömbölt a többivel együtt a kunyhóban és a trombitája homokkal teletömve nyugodott szép esőndesen a harmadik erődben, a hadizsákmányok között . . .

Míg ezek itt történtek a gépház és a kunyhó körül, Áts Feri nyugodtan biztatta az embereit: — Csak legyetek türelemmel. Amint meghalljuk a trombitajelt, előre!

De a várva-várt trombitajel csak nem jött. Az ordítozás, kiabálás egyre gyöngébb lett, sőt határozottan úgy hallatszott, mintha valami zárt helyről jönne . . . És mikor a két piroszöld sapkás zászlóalj az utolsó vörösingest is betuszkolta a kunyhóba s mikor erre kitört a leghatalmasabb diadalordítás, amit a grund még valaha életében hallott, az Áts Feri hadosztályában ideges mozgolódás volt észrevehető. A fiatalabbik Pásztor kilépett a sorból:

— Azt hiszem, — mondta, — valami baj történt.

— Ugyan miért?

— Mert ez nem az ő hangjuk, ez csupa idegen hang.

Áts Feri fülelt. Valóban, ő is úgy hallotta, hogy ez idegen torkok muzsikája. De azért nyugodtságot színlott.

— Nem történt azokkal baj, — mondta, — ők esőndben harcolnak. A Pál-utcaiak kiabálnak, mert bajban vannak.

E pillanatban, mintha csak azért történt volna, hogy Áts Ferit megeáfolja, tisztán hallható «éljen» harsant fel a Mária-utca felől.

— Ej, ha! — mondta Áts Feri, — ez éljenzés volt.

A kisebbik Pásztor izgatottan szólt:

— Aki bajban van, nem szokott éljenezni! Talán mégse kellett volna oly biztosra venni, hogy a bátyám serege győzni fog . . .

Es Áts Feri, aki okos fiú volt, most már érezte, hogy nem sikerült a számítása. Sőt már azt is érezte, hogy ezzel az egész serege elvesztette a csatát, mert most öneki magának kell a Pál-utcaiak egész seregével fölvenni a harcot. Az utolsó reménye, a várva-várt trombitajel pedig nem harsant fel . . .

Hanem felharsant ehelyett egy másik trombitajel. Egy ismeretlen trombita hangja, mely a Boka seregének szólt. Ez azt jelentette, hogy a Pásztor serege utolsó szál emberéig el van fogva, be van zárva és hogy most kezdődik meg a támadás a telek felől. S valóban, a trombitajelre ketté oszlott a Mária-utcai hadsereg s egyik része a kunyhó mellett, másik

része pedig a 6-os erőd mellett bukkant fel, kissé megtépett ruhában, de csillogó szemmel, diadalmas jókedvben, egy győzelmes csata tűzében megedzve.

Most már teljes bizonyossággal tudta Áts Feri, hogy Pásztor serege meg van verve. Egy-két pillanatig farkaszemet nézett az újon érkezett két zászlóaljjal s hirtelen a fiatalabbik Pásztorhoz fordult. Izgatottan mondta:

— De hát ha megverték őket, hol vannak? Ha kiszorították őket az utcára, miért nem sietnek hozzánk?

Kinézték a Pál-utcára, sőt Szebenics elrohant a Mária-utcaig. Sehol senki. Egy téglás-szekér cammogott végig a Mária-utcán s néhány járókelő ment esőndesen a dolga után. (Folyt. köv.)

A boszorkánymester inasa.*

Hej, a vén boszorkánymester
Elment végre valahára,
Mozdulj szellemhad, ez egyszer
Az inas parancsszavára.
Amit szól és művel,
Jól megfigyelém
És szellemerővel
Csodát teszek én.
Lábra, ábra!
Ott a meder,
Itt a veder!
Nyakra-főre
Hozd a vizet, töltsd a kádba
Szavam szerint feredőre.

Jer vén seprő, zúgban álló!
Öltsd fel ezt az ócska rongyot,
Régen vagy már hű szolgáló,
Végezd pontig, amit mondok.
Alól nőjön lábad,
Nőjön fönn fejed,
Hamar töltsd a kádat,
Eredj, merj vizet.
Lábra, ábra!
Ott a meder,
Itt a veder.
Nyakra-főre
Hozd a vizet, öntsd a kádba
Szavam szerint, feredőre.

* Mutatvány *Dóczy Lajos*: «Goethe költeményei» című legújabb kötetéből.

Lám, alá a parthoz szalad,
Lám a vedret vízbe dönti.
Meri, hozza egy szusz alatt,
Újra meri, újra önti,
Másodikat fordul,
Soha ily csudát!
A medence csordúl,
Szinig van a kád.
Állj meg! Állj meg!
Elég ennyi!
Térj pihenni
Ős helyedben!
Jaj most érzem! Rémlét száll meg:
A varázsszót elfeledtem!

A szót, melyre visszaölti
Ős formáját, zúgba állva . . .
Megint hozza, folyton tölti!
Jaj, csak már seprővé válna!
Megint siet, fordul,
Itt van újra már!
Jaj, ezer folyóból
Zúg felém az ár.
Nem! Nem hagyom
E bolondot,
Neki rontok.
Ez gyalázat.
Jaj, hogy néz most, félek nagyon!
Milyen szemek! Mily ábrázat!

Ó, te pokol ádáz fattyja!
Nem fürdő ez, ez vizözön.
Már a vizek áradatja
Keresztülfut a küszöbön!
Bárgyú dorong, vessző,
Légy, ami valál,
Átkozott vén seprő,
Szóra meg nem áll.
Hagyod abba
Seprő-ember?
Van ám fegyver
Markomban itt!
Állj meg, mondom, vén darab fa,
Vagy e fejsze ketté hasít!

Lám, megint jó, vizet ontva,
No most, rajta, lesz itt halál!
Nesze manó, dőlj a porba!
Fejsze csattan, fejsze talál.
Volt seprő, de nincsen,
Ketté vágtam, haj!
Hála, uram isten,
Nincs már semmi baj.

De, mit látok!
Mindkét darab
Ím lábra kap,
Éled, mozdul . . .
Ketten vannak! Ó, mily átok!
Ki segít ki ily bajomból?

És hogy futnak! Csurog minden,
Szoba, terem, küszöb, lépcső.
Uram, mester! Baj van itten!
Ó, jövel már! — Itt jó, itt jó!
Jaj, segíts e vészben,
Ó, ez egyszer csak,
Lelkeket idéztem
S most ők az urak!
— Zúgba, sarkba
Seprű! Ott állj!
Légy, mi voltál,
Add ki lelked.
Szellemcélra, szolgálatra
Csak a mester szava kelthet.

A SZÉN REGÉNYE.

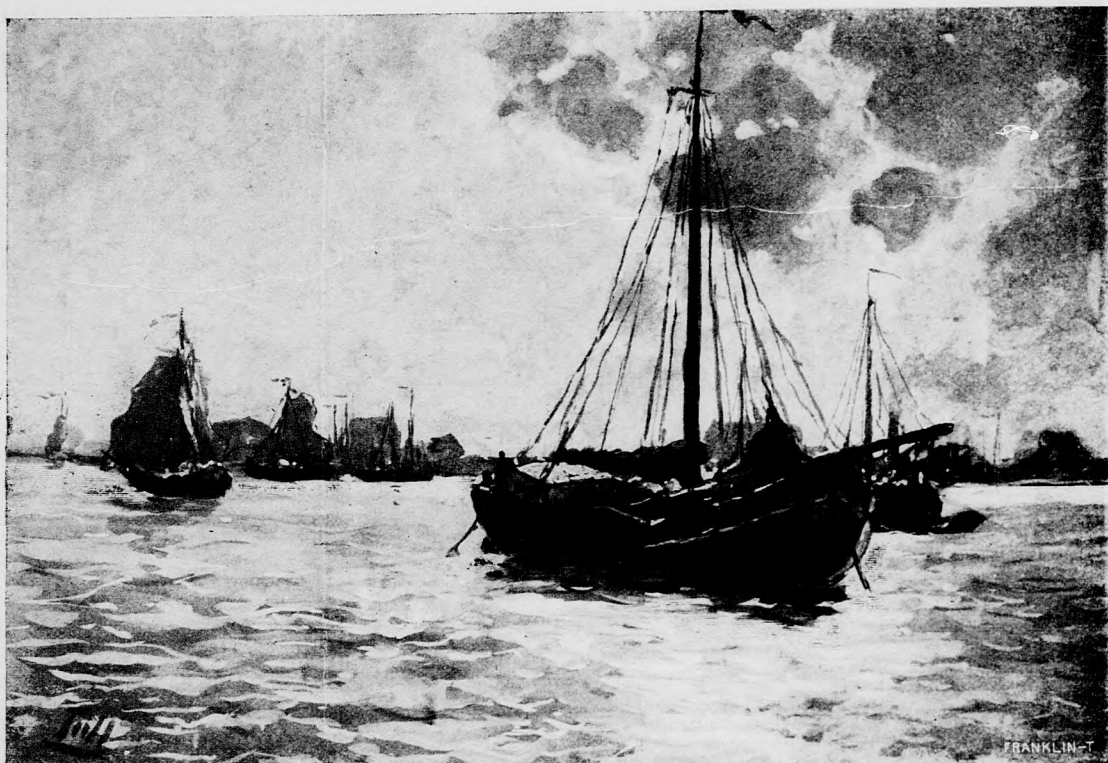
Egy híres angol geológusnak: John J. Ward-nak van ilyen című könyve: «A szén regénye.» Különös hangzású cím, a tüzelésre használt fekete ásvány, a szén van benne kapcsolatba hozva a regényességgel. Pedig ha nem egészen szépirodalmi értelemben vesszük a dolgot, beláthatjuk, hogy igenis, a szénnek is van regénye és ez a regény a föld történetének egyik legnevezetesebb fejezetét teszi.

Valamikor a szén, amelyet ma ragyogó, fekete ásványnak ismerünk, a növényvilághoz tartozott. Igaz, hogy az az idő, amikor a szén még virágzó növények formájában élt ezen a földön, már nagyon régen eltelt, emberi fogalmak szerint meg sem mérhető távolságban van tőlünk. Az ember akkor még nem jelent meg a földön, sőt a kőszén-korszaktól megjelenéséig kilenc geológiai korszak telt el. Hogy mennyi egy-egy geológiai korszak időben kifejezve, nem tudjuk. Sok tizezer, százezer év együttvéve. A geológiában az évszázadok nem is számítanak.

Hogy mennyi idővel volt a mi időszámításunk előtt a kőszén-korszak, nem tudjuk, de hogy milyen volt, arra nagyjából meg tudunk felelni. A kőszén vizsgálata sok mindenre felvilágosítást nyújt nekünk. A kőszén-korszak talaja vízenyős volt és laza: éghajlata meleg

volt, de a nagy szélsőségek ismeretlenek voltak; ez időben a tájékat, ameddig csak el lehetett látni, rendkívül sűrű, mocsaras erdőségek borították.

Milyen volt a kőszén-korszak növényzete? Aki a mai harasztokat, páfrányokat, mohákat ismeri, aligha hinné, hogy ezek alkották a kőszén-korszak óriási, buja erdőit. Igaz, hogy az akkori harasztok, mohafélék sokkal nagyobbak voltak, mint a mostaniak; hatalmas fákká nőttek meg, amelyeknek átmérője gyakran meg-

HOLLANDI BÁRKÁK. — Tull Ödön festménye.

haladta az egy, sőt másfél métert. Magasságuk meghaladta a harminc métert. Rettenetes sűrűségeket alkottak, amelyeket alul az összekuszálódó, kanyargó iszalagok és kúszó növények egészen járhatatlanokká tettek.

A fák virágaiból óriási mennyiségben hullottak a földre a spórák, úgy, hogy ott lassan egész rétegeket alkottak. Akárhányszor kerülnek elő széndarabok, amelyeknek alkotása arra vall, hogy kizárólag hajdani növények spóráiból képződtek.

Ezeket az óriási haraszt-féléket a geológusok lepidodendronoknak nevezték. A kőszén-korszak

másik nagy növénycsaládja voltak a sigillariak, amelyek néha még hatalmasabbak voltak az előbbieknél. Egy Németországban talált sigillaria törzs vastagsága meghaladja a két métert. Minthogy pedig a sigillariak éppen úgy sudar, egyenes növéstűk voltak, mint ma a fenyők vagy jegenyék, a kőszén-korszak erdőinek igazán tekintélyeseknek kellett lenniök.

A hatalmas törzsek között kisebb páfrányok és harasztok nőttek. Változatos, fajokban gazdag növényzet volt ez. Magában Anglia kőszén-

bányaiban még egyszerannyi kihalt haraszt-félére akadtak, mint amennyi ma egész Európában ismeretes.

De hogy a kőszén növényi eredetű, azt nem csupán a tudomány állapította meg, hanem akárhányszor magunk is laikus szemmel meggyőződhetünk róla. Nem egyszer, mikor kettérepesztünk egy széndarabot, egészen olyan, mintha egy fának megfeketedett darabját látnók magunk előtt. Néha valóságos növénytani metszeteket lehet a szénen eszközölni.

Ha azonban tudjuk, hogy a kőszén valaha növény volt, amely megszilárdult, megkeménye-

dett, megkövült, akkor okát is kell találnunk ennek a geológiai folyamatnak és meg kell magyaráznunk, hogy került a szén oly mélyen le a föld felszín alá. Mi okozta azt, hogy a szén különböző rétegekben fekszik egymás alatt, amelyeknek száma helyenkint, például Walesben a nyolcvanot megközelíti?

A szén-korszak képződményeinek vizsgálata azt mutatja, hogy az akkori vegetációnak, növényzetnek hihetetlenül dúsnak kellett lennie,

zés szervét képviselik, a levegőből szénsavat választ ki, amelynek kémiai összetétele egy rész szén és két rész oxigén (CO₂). A szénsav a nap hevének hatása alatt a növény leveleiben alkotó elemekre bomlik szét. Az oxigén megszabadulva a széntől, ismét visszakerül a levegőbe, ahol az állatok belélegzésük által ismét szénsavvá változtatják. A szén ellenben visszamarad a növényben és lerakódik annak fás részében.

A kőszén-korszak növényei sokkal hatalma-

HOLLAND KIKÖTŐ. — Tull Ödön festménye.

amelyhez képest a mai növényzet elenyészően csekély. Találtak például Staffordshireben tíz méternél vastagabb szénrétegeket. Hogy ez mit jelent, megmagyarázza az a körülmény, hogy ma Anglia összes erdeiből legfeljebb egy hét-nyolc centiméter vastag szénréteg képződhetne. A bányákban pedig az egymás fölé lerakodott rétegek akárhányszor meghaladják a száz métert.

Hanem miként ment végbe a szenesedés tüneménye?

Valószínű magyarázata a következő: Minden növény levelei által, amelyek reáézve a lélek-

sabb lomzatúak voltak, mint a mostani fák, szénsav is jóval több volt a levegőben, mint most és így a növények aránylag gyorsan megtelek a levegő szén-alkatrészeivel.

A szén-korszakban a föld állandóan ismétlődő geológiai forradalmaknak volt a színhelye.

Mikor a fák megnövekedtek, hatalmas, dús növényzet fejlődött ki, egyszerre egy váratlan földrengés mindent eltemetett. A növényrétegre a vizek sár- és iszapréteget hordtak, amely lassan megszilárdult és új tenyészetnek lett a színhelye. Az életnek és halálnak ez a

szüntelen ismétlődése hozta létre az ásványi szenet.

Ebből megérthetjük azt is, hogy miért nevezik a szenet megkövesedett napfénynek. A szén a napfény behatása alatt jött létre; benne úgy szólván a nap energiája van elraktározva, amely évszázadokon, évezredekken át pihent a föld belsejében, míg az ember keze a fölszínre hozta ismét.

*

Valamennyien tudjuk, hogy korunkban milyen fontos szerepe van a szénnek. Ha valaha volt kő-korszak, bronz-korszak, vas-korszak, a mi időnket teljes joggal nevezhetjük a szén korszakának. A modern életnek legfontosabb tényezője a szén.

Az emberiség a szenet, mint tüzelő anyagot körülbelül a XIV. század óta ismeri. Általában azonban csak a XVIII. század végén és a XIX. század elején kezdték használni. A gőzgép feltalálása óta a szén lett az iparnak legfontosabb eszköze. Szénrel fűtjük ma nagyon kevés kivétellel összes gépeinket, szenet ege-tünk mindenfelé, úgy, hogy nem egészen jogosulatlan az a föltevés, hogy valamikor kimerül majd az egész föld szénkészlete. Mi történik akkor?

Mindenekelőtt azt kellene megtudnunk, hogy mekkora a föld egész szénkészlete. Erre nagyon bajos megfelnünk. Az évi szénfogyasztás ma közel nyolc milliárd metermázsa, ami azonban még folyton növekvőben van. Ennek a szénnek legnagyobb részét Anglia, Belgium, Nemetország és az Egyesült-Államok szénlevei szolgáltatják. Ezek a szénlevek valószínűleg két-három generáció alatt ki is fognak merülni.

Akkor már talán geológiai tekintetben is át lesz kutatva Afrika, Khina, India, Ausztrália, ahol új, hatalmas szénleveket sejtene. Világos azonban, hogy ez a szénkészlet sem tart hat örökké. Ha az eddigihez hasonló arányban növekszik a szénfogyasztás, bizonyos, hogy néhány száz esztendő alatt a szén elfogy a földön.

Ma kevés kivétellel a szén az egyetlen erőforrás, amely az emberiségnek rendelkezésére áll. Vajjon mivel lehet a szenet helyettesíteni?

Kalandos föltevésbe nem kell bocsátkoznunk, mert sokan máris kísérletet tettek a

szén helyettesítésére. Megkísérlették már, hogy a mozgó víz erejét hajtsák az ember szolgálatába, hogy az hajtsa a gépeket, táplálja a vilamos telepeket. Kicsiben lehet is a vizet felhasználni ipari célokra, de arra, hogy az egész emberiség energia szükségletét fedezze, nem alkalmas. Nincs mindenütt jelen, mennyisége évszakok szerint nagy ingadozásoknak van alávetve, így tehát a két legfontosabb kellék: hogy mindenütt és mindig használható legyen, hiányzik nála.

Ugyanez a hibája a légköri áramlások és a tenger szabályos mozgása, az apály és dagály felhasználásának is. Különben az apályt és dagályt ma még csak elméletileg tudjuk szolgálatunkba hajtani.

Legvalószínűbb, hogy a szenet, ha elfogy, maga a nap melege fogja helyettesíteni. Hogy ez nem lehetetlen, azt egy amerikai társaság már gyakorlatilag is bebizonyította: készítettek egy olyan gépezetet, amelynek hajtóereje a nap volt. Ezt a «napmotort» a kaliforniai Pasadenában állították föl. A motor reflektorból, gőzkazánból és tulajdonképpeni gépből állott.

A készüléken egy elektromos óramű volt alkalmazva, amely a reflektort állandóan úgy forgatta, hogy a nap sugarait a kazánra vetette és annak vizét gőzzé fejlesztette. A gőz innen szivattyún a gépbe ment át, amely működésbe jött. Igaz, ennek a gépnek még nem volt ipari rendeltetése, de nem is az volt a fontos, hanem az, hogy egy gépet egyáltalán szén nélkül mozgásba hozzanak. Ez pedig sikerült.

Hogy ezek a napmotorok mennyire fognak tökéletesedni, az még a jövő kérdése. A kérdést egészen csak akkor kell megoldani, ha a szén csakugyan kifogyófélben van. Meglehet azonban, addig míg a szén elfogy, az emberiségnek már egészen más, új erők állnak a rendelkezésére. A laboratóriumok napról-napra új csodákat szolgáltatnak, hátha a véletlen megadja nekünk azt a kincset, amely helyettesíti a szenet és nem kényszerít, hogy a nap melegét használjuk fel, azt gyűjtsük, raktározzuk össze a téli napokra.

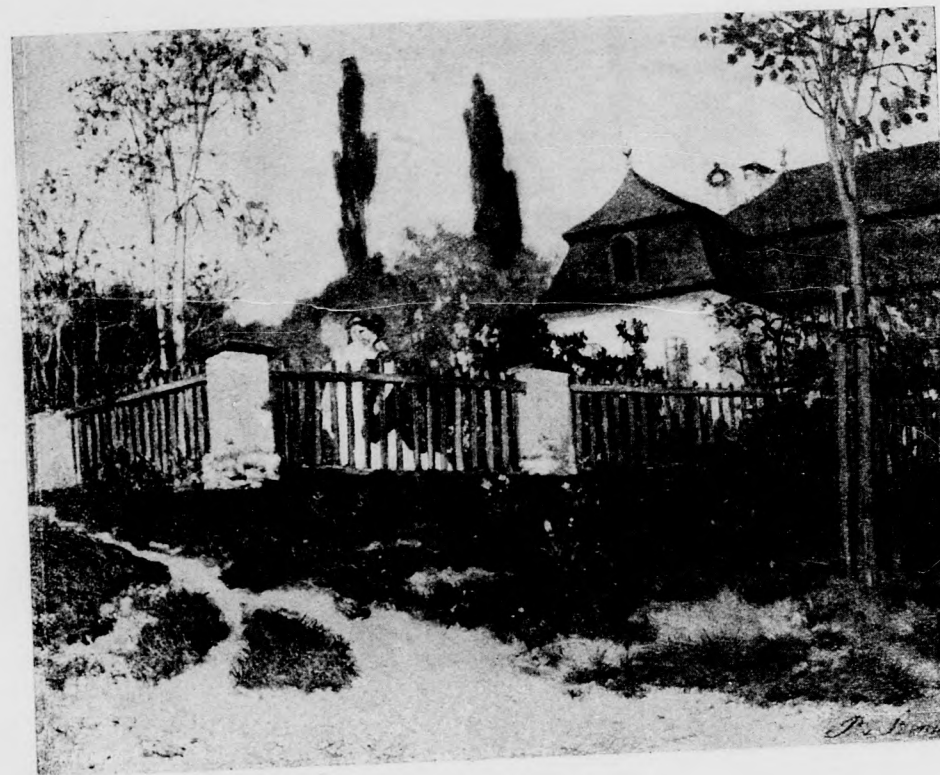
Még néhány száz esztendeig van az emberiségnek ideje. Lehet gondolkodni és gondoskodni a szén pótlásáról, míg ez a fekete ásvány egészen elfogy, egészen befejezi regényét.

—i.

A kutya mint házőrző.*

Általában csak a kuvaszt, spicet, doggot tekintik jó őrnek. Ez pedig téves nézet, mert kivétel nélkül minden kutyanak legfőbb kötelessége, hogy gazdájának épsége és vagyona felett őröködjék. Hivatása ez nemcsak a nagy kutyanak, hanem még a legkisebb, legelkényeztetettebb luxus- vagy ölelnek sem volna szabad magát legelső és legfőbb kötelességének teljesítése alól kivonni: ők sem pusztán élő játékszerek, hanem kutyák is egyszersmind s mint ilyenek,

főzélék. A lisztes növényi táplálékot szereti a kutya: a leveles növényt ellenben nem eszi meg. Az ételt tiszta edényben, langyosan s lehetőleg pontosan, mindig ugyanazon órában kell adni. Kölyökkutyát naponta kétszer kell etetni, felnőttnek elég, ha napjában egyszer lakik jól. Pusztán csak kenyérral sokkal jobb egészségben lehet tartani, mint zsíros vagy nagyon sós és savanyú hússal. Elengedhetetlen azonban, hogy folyton friss és tiszta víz álljon rendelkezésére. A házőrző kutyát ajánlatos este is megetetni, mert akkor éberebb; az éhes kutya táplálék után kutat őrökös helyett és könnyen

TAVASZ. — Szinyei-Merse Pál festménye.

mar természetből fogva bátrak s tőlük telhetőleg védik gazdájukat, ugatnak, felugrának az ellenségre, stb. Okszerű neveléssel a kutya ilyen hajlamait könnyen lehet fokozni.

Lehetőleg — legalább eleinte — etesse meg maga a gazda a kutyát, mert az akkor benne látja egyetlen táplálóját, gondozóját s ezért hűséget, halát érez iránta. Gondozni, ápolni kell a kutyát, ha jó őrre akarjuk nevelni, de elkenyveztetni nem szabad. A puha vánkoston, pam-lagon heverésző, torkos és túltáplált kutya lusta és megvesztegethető. Tápláléka legyen megfelelő, de nem sós vagy zsíros. Legegészségesebb a gyenge borjú- vagy szárnyas-csont, jó leves, tej,

megvesztegethető. Az édes gyümölcsöt rendkívül szereti, mégis törekedni kell, hogy alkalma se legyen megízlelni, mert különben a szőlőkben s gyümölcsös kertekben óriási kárt okoz; ha egyszer rákap a szőlőre vagy gyümölcsre, min-denképen azon iparkodik, hogy nyalakodhassék: csúszik, mászik, sőt még kapaszkodni sem restel, ha jutalma az annyira szeretett szőlőfűrt. A kutya fekvőhelye legyen mindig tiszta és száraz.

Az idomító dolga azután, hogy az állat természetes jó tulajdonságait fokozza. Most csak az őrzésre legalkalmasabb kutyákat óhajtom felsorolni.

Természetesen a nagy kutyákat már erejük és évszázadokon nyert nevelésük kiválóan al-

* A «Természet» c. folyóirathól.

kalmas örökké tették. Egyik-másik kölyök azonban elüt a fajtától, ezt az idomító rövid idő alatt felismerheti s az alkalmatlant eltávolíthatja; az ilyennel úgy sem érdemes vesződni.

A házörzésre alkalmas nagy kutyák között első helyen áll a magyar komondor (*Canis familiaris domesticus panonicus*), melyet először Hanák János irt le. Ugyanezt később Fitzinger magyar farkas (*Canis domesticus luparius*) néven ismerteti. De a két leírás között annyi ellentmondás volt, hogy 1901 május 27-én Méhely Lajos lerándult Kecskemét város bugaci pusztájára, hogy ott a helyszínen tanulmányozza a komondort. Mintegy 20 példányt vizsgált meg. A hatalmas termetű derék kutyát így írja le: «Testhossza az 1.4 métert is megüti, farka 40—60 cm. hosszú, vállmagassága 60—80 cm. Termete aránylag magas és inkább rövid; végtagjai meglehetősen hosszúak. Feje zömök, hátul vastag, a medvére emlékeztető. Homloka széles és alacsony, sekély horpadással megy át az arcra. Arcra közepes hosszúságú, egészben vaskos, előfelé kevésbé keskenyedő és tompa hegyű; a farkasánál vaskosabb és rövidebb. Füle magasan csatlakozik a fejhez; kicsiny vagy közepes nagyságú; egészben véve háromszögű hegye csúcsosan kerekített vagy egészen csúcsos; töben felálló és kemény, végső fele lágy és kajlán lecsüngő, a fejtől kissé eláll. Farka, ha lecsüng, sarkig vagy azon alul is ér, de az állat egyenesen hátra nyujtva, vagy gyakran a háta fölé kunkorítva és hegyét balra csavarva hordja. Arcát, homlokát, végtagjainak elülső oldalát és lábfejét rövid és lesimuló szőr borítja, teste egyéb részét pedig hosszú, simán lecsüngő, vagy hullámos, sőt a fiatalabb példányokon bodros, meglehetősen merev szőr fűdi. A szőr különösen a törzs két oldalán hosszú, hol a vedlés idejében gubancosan összecsapzik és kisebb-nagyobb koloncokban csüng alá. Úgy elülső, mint hátsó végtagjainak hátsó oldalát «tollas» vagyis szálanként sarlóalakúan felhajtott szőr borítja. Farka bozontos, nem igen tömött, felnőtt állatokon rendszeren nagyon hosszú szőrű, kissé zászlós. Bundájának színe elég gyakran tiszta fehér («hattyúkomondor») azonban többnyire kissé szürkésbe vagy halovány rozsdaszínbe hajló szennyes fehér; némelykor feketés-szürke, sötétebb elmosódott hullámokkal («ordas-komondor»), máskor fehér, de arca és füle feketés-szürke («kormoskomondor»), végül pedig halovány, rozsdasárga alapon sötét, sárgászöld hullámokkal átszelt alakok is vannak («vörös-komondor»). Az orr hegye fekete, az ajkak széle kékes-fekete; a szem szivárványhártyája többnyire agyagsárga vagy dióbarna.»

A komondortól meg lehet különböztetni a bagoly szemű komondort (*Canis familiaris domesticus hirsutus Fitz.*), melyet Fitzinger selyem-szőrű farkasnak (*Canis domesticus luparius hirsutus*) nevez. A különbség a kevésbé hegyes arcra, a valamivel hosszabb és szélesebb s

hegyén kissé kajla fül és a testnek még hosszabb, finomabb, lágyabb, csaknem selyemszerű szőre. Színe megegyezik a magyar farkaséval, vagyis a komondoréval.

A magyar Alföldön ház- és tanyaörzésre használják; ez esetben nappal a cserény körül heverésznek s ha a marhát behajtották, őrzik mindaddig, míg kihajtják; a tanyaörző nem kíséri a nyáját. A juhászkomondor pedig folyton a nyájjal jár és nemcsak emberek, hanem vadállatok, főleg farkasok ellenében védelmezi meg hathatósan.

A farkaskuvász (*Canis familiaris domesticus tuparius verus*) kevésbé megbízható, mert sem nem ragaszkodik, sem nem hű s a farkast nem üzi el.

Helyenként kuaszna, kuvaszna vagy esuvaszna is nevezik a komondort.

Rokona a komondornak a magyar juhász-kutya, melynek arcra rövidebb, szeme kisebb, teste hosszabb. Az Alföldön nyáj- és tanyaörzésre használják. Színe vagy hófehér vagy hamvaszürke; ha másszínű vagy tarka, nem tekintik tiszta fajkutyának. Általában ritkább, mint a komondor.

Minden juhász-kutya jellemző sajátja a rendkívüli erő és bátorság, a hűség és ragaszkodás, valamint az értelmesség. Emellett rendkívül edzett és igénytelen. A jó kutya megérti a pásztor minden szavát. Ha a nyáját ember vagy vadállat támadja, a kutya is bátran küzd és védelmezi a nyáját, csakúgy mint gazdáját. Békés időben rendkívül szelíd természetű, segít gazdájának mindenféle bogyt, gombát, gyümölcsöt keresni s ha gazdája kívánja, még vadász-kutyának is felesap és ugyancsak derekasan megállja a helyét.

Németországban házörzésre legalkalmasabbnak a spicet vagy pomerániai kutyát (*Canis familiaris domesticus pomeranus*) tartják és méltán. A spic kicsiny, de izmos állat. Feje, orra, füle hegyes, farka rövid, bundája tömött. Színe fehér, sárga, rótt, szürkés vagy fekete fehér foltokkal a lábain és homlokán. A spic rendkívül élénk, sokat is csahol és az idegeneket bizalmatlanul fogadja. Többnyire házak és szekerek őrzésére használják.

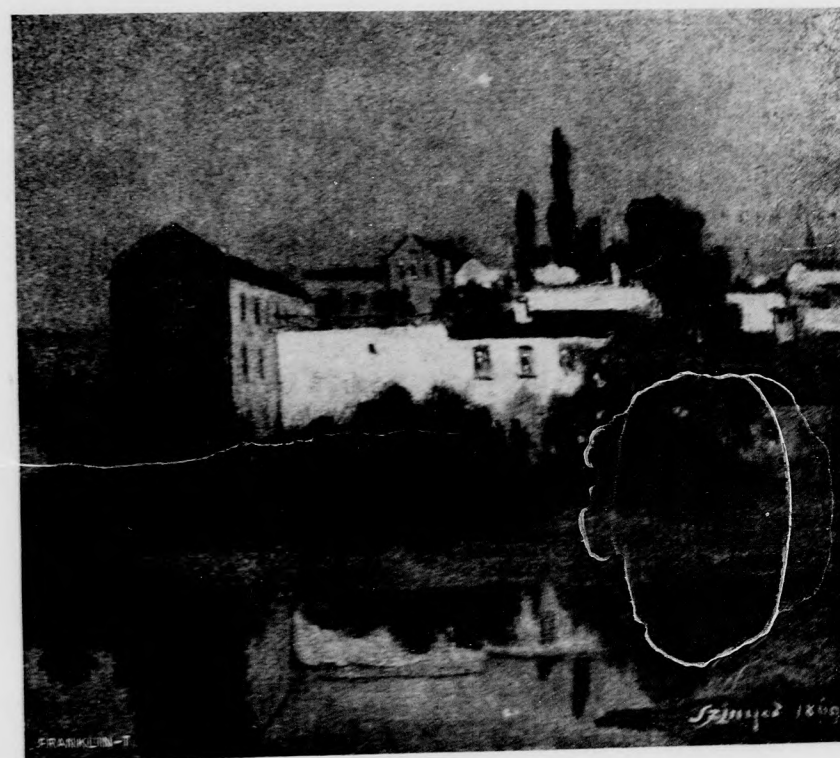
A spicnek magyarországi rokona a puli (*Canis familiaris domesticus hungaricus*), melyet, mint rendkívül hű és élénk állatot, házörzésre használnak, de, mivel rendkívül jó barátságot tart fenn a többi háziállattal, főként nyájörző. Rábiznak juh- és sertésnyájakon kívül kisebb, szelidebb állatok: liba, stb. őrzését is. Rokonai a cigánykutya (*Canis domesticus zingarorum*), a pusztai kutya (*Canis domesticus zingarorum campestris*), pusztai spic (*Canis domesticus zingarorum andax*) és a német csordás-eb (*Canis domesticus zingarorum pecuarius*).

Rendkívüli erejük és hűségük, nemkülönbön bátorságuk folytán a házörző kutyák legjobbjai közé számíthatók a szelindek, u. m.: a dán

szelindek (*Canis familiaris molossus danicus*), a német szelindek (*Canis familiaris molossus germanicus*), a közönséges szelindek (*Canis familiaris molossus hibernicus*). Utóbbi főképen marhacsordák őrzésére használják, mert még a legvadabb bikát is meg tudja fékezni, farkast, medvét, vaddisznót is habozás nélkül megtámad; gazdáját 5—6 ember ellenében is megvédelmezi. Rendszeren ellenfele nyakába ugrik s el nem ereszti, míg az meg nem hunyászkodik. Mint házörző, elhagyatott helyen fekvő házaknál megbecsülhetetlen, mert az idegenekkel szemben ellenséges hangulatot táplál és vesze-

ban mind gyakrabban nevelik házörzővé, különösen az egyeneslábú tacskót (*Canis familiaris vertagus reclipes*), melyet Franciaországban nyársforgatásra is használnak. A tacskók feje hosszú, orruk is hosszú és magas, fülük széles, de végtagjaik aránytalanul rövidek, az elülsők (kivéve az egyeneslábú tacskót), befelé görbülnek. Szőrük egyszínű fehér, fekete vagy barna, de találkozik itt-ott tarka is.

A lovakat rendkívül szeretik a pinesi kutyák. (*Canis familiaris gryphus hirsutus* és *Canis familiaris gryphus*.) Mivel ezenkívül még az egér és a patkányfogásban is remekelnek, különösen

ALKONYAT. — Enlvel-Merze Pál festménye.

delmes ellenfele mindenféle vándorló és csavargó népségnek. A bulldogg vagy bikatépő szelindek (*Canis familiaris molossus gladiator*) kevésbé alkalmas házörzésre, mert hihetetlenül dühös és veszedelmes, még az is megtörténhet, hogy gazdájára rohan, ámbar vannak, akik azt állítják, hogy jó nevelés mellett elvesztik rossz szokásait, nem veszedelő, de gazdáját minden körülmények között megvédelmezi.

A szelindek mindannyian erősek, fejük gömbölyded, orruk rövid, ajkuk lecsüngő, nyakuk feltűnően vastag és rövid, testük zömök, végtagjaik erőteljesek, farkuk tömött és hosszú. Színük fekete, világos- vagy sötétszürke, barna vagy sárga. Noha a tacskó (*Canis familiaris vertagus typicus*) első sorban vadász-kutya, újab-

Németországban tartják nagy szeretettel a lovak és istállók őrzésére. Legismertebb a simaszőrű pinesi vagy patkányfogó eb és a szálkásszőrű majompinesi. Németországban újabban nagy szeretettel tenyésztik az u. n. Dobermann-fele pincset, mely a többi pincsinél sokkal nagyobb; vállmagassága 48—62 cm., szőre dúsabb és szálcasabb. Nem szabad sem soványnak, sem kövérnek lennie, hanem arányos, izmos termettel kell bírnia. Főjellemonása az élénk, vidám természet, megalkuvást nem ismerő bátorság, bizalmatlanság idegenekkel szemben, hűség; mind szárazon, mind vizen jó apportírozó. Fogai erőteljesen fejlettek, ajkai nem lecsüngőek; háta hossza kb. 78 cm.

Rendkívül ajánlom a pinesi beszerzését és

tartását, mint házőrzőt olyan helyen, hol sok a patkány és egér. Én a magam részéről soha sem tartanék macskát, hanem beszereznék egy jó fajta pincsit. A macska igaz, hogy egerészik, de már a patkányt ritkán bántja, emellett nem hű, hanem sokszor napokig odacsatangol; ellenben a pincsi amellet, hogy valóságos szenvedéllyel vadászik nemcsak egérre, hanem patkányra is és képes órák hosszáig meglapulni az egér vagy patkánylyuk előtt, csak hogy zsákmánya biztosan a körme közé kerüljön, — nagyon hű és mint házőrző is megállja a helyét.

A foxterrier is jó házőrző kutya.

Az *uszkár* (Canis familiaris extrarius genuinus) ellenben, bármily értelmes és tanulékony, mint házőrző rendszerint hasznavehetetlen. Inkább kellemes mulattató, bohóc, de mennél

tenyésztének helyette. A bernáthegyi rendkívül erős, orra rövid, füle széles és hosszú, szőre hosszú, lágy, többnyire fehérsárga-tarka.

Az *újföldi kutya* (Canis familiaris extrarius terrae novae) hatalmas termetű, értelmes állat, nagy fejjel: füle széles és lecsüngő, melle széles, lábai hosszúak. Szőre selyemszerű, sűrű és göndör, farka hosszú, lompos. Lábujjain úszóhártya van. Színe leggyakrabban fekete, lábain, szemei felett és nyakán, mellén fehér vagy rozsdasárga folttal; van egyszínű barna, fehér vagy fekete is. Ritkák a tarkák. Mivel órákig lubickol a vízben, ügyesen bukik és minden tanítás nélkül kihoz mindenfélét a vízből, folyók mentén az angolok előszeretettel használják a gyermekek őrzésére, annál is inkább, mert mint nemes társa, a bernáthegyi, nagy gyermekbarát s minden anya nyugodt lehet afelől, hogy a hű újföldi felügyelete alatt gyermekét semmiféle bántódás nem érheti, mert az nemcsak a vízbe fulladástól, hanem az emberek és állatok ellenében is megóvjá védencét. A farkast is megtámadja s rendszeren meg is öli. Hazájában a halászatnál is hasznát veszik.

Kukuljevic József.

Két magyar festőművész.

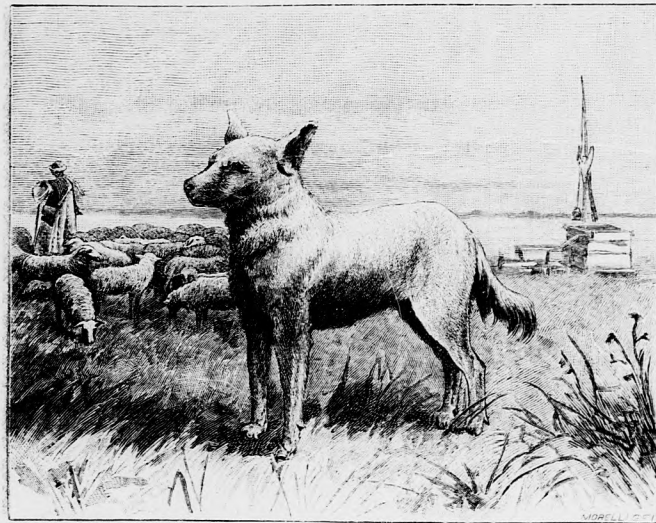
Képekkel.

Szinyei-Merse Pált, kiről nemrég szólottunk, a király a múlt héten az országos mintarajziskola igazgatójának nevezte ki. Akkor ismertettük életét, műveit, most sem mondhatunk róla egyebet, mint azt, hogy nagy művész. *Mikszáth Kálmán* kitüntetésé alkalmából arra a kérdésre akar megfelelni, miért tűnt fel Szinyei-Merse oly későn

és miért nem aratott első fellépésekor sikert. A kitünő író a következő okokban keresi Szinyei-Merse kései feltűnését:

«Majális» című képét még 1872-ben festette. Ez a kép bizonyítja Szinyei-Merse festői geniejét a legjobban, azt a csodás ihletet és látást, mely nem tudjuk, honnan jön és miképpen... A plain air iskola egyik pompás példánya, de még az iskola előtti időkből. A kép akkor nem tetszett, a kritikusok (e többnyire rövidlátó filiszterek) lerántották és Szinyei-Merse elvesztette kedvét, ecsetjét letette, a képet pedig felajánlotta ajándékkul a Nemzeti Múzeumnak. De annak mint ajándék sem kellett.

Ugyanez a kép húsz év múlva, miután ezalatt más mesterek is rátértek a Szinyei-Merse Pál módszerére s az divatba jött, a müncheni 1901-iki kiállításon megnyerte a nagy aranyérmét s a magyar állam sietett megvenni azt, amit előbb ingyen se fogadott el. A «Majális» tehát megkapta végre, ami őt megillette.

A MAGYAR JUHÁSZKUTYA.

okosabb, annál bizalmasabb természetű; a mindenkiel bizalmasodó kutya pedig minden inkább, csak nem házőrző.

Utoljára hagytam a két legnemesebb állatot. A *bernáthegyit* (Canis familiaris extrarius stb. bernaldi), mely nem házőrző ugyan, de mégis őrszolgálatot teljesít; még pedig a legnemesebbet, mely képzelhető. Az örök hó honában, a szentbernáthegyi, szentgotthardi, szimploni, grimseli és furkai hágókon megfeszített figyelemmel vigyáznak minden neszre. S az örök hó csendes birodalmában felhangzó gyenge jajkiáltást — mely pedig e csendes helyen nagyon messzire elhallatszik — rögtön meghallják s a nyomok keresésére indulnak. A téli időben pedig naphosszat járják a hegyeket, minden lavinát átkutatnak, hogy a szerencsétlenül járt utast kiássák s elvezessék a kolostorba. Az eredeti bernáthegyi faj — fájdalom — már kihalt; képviselőit 1812-ben egy óriási lavinaomlás eltemette; most egy rokonfajt

A művész alkotásai közül mai számunkban bemutatjuk az *Alkonyat* és *Tavaszi* c. szép képeket.

Sokkal fiatalabb, még csak harmincöt esztendő az a másik művész, kinek szintén két művét mutatjuk be olvasóinknak. *Tull Ödön* ez a jeles festő, ki kiváltképpen vízfestményei által tűnik ki társai közül. Magyar ember, ki legszívesebben a hazai tájakat festi le.

A nálunk meglehetősen elhanyagolt vízfestés legszorgalmasabb művelője. Volt is elismerésben bőven része. Három ízben kapta meg az Esterházy-féle nagy vízfestmény-díjat, egy-egy ízben pedig az állam grafikai- és vízfestmény díját. Ellátogat a külföldi tárlatokra is: Bécsbe, Münchenbe, Párisba és ez idő szerint a londoni New-Gallerieben vannak képei.

MARCI.

Történet egy falusi fiúról.

Spyri elbeszélése nyomán írta Gaal Mózes. 20

XVI.

A tél a havasok aljában.

Magas hó borított nagyapó kunyhója körül mindent. Maga a kunyhó is eltűnt, a hó betette. Ha nagyapó ezen a télen is benne maradt volna a kunyhójában, azt kellett volna tennie minden reggel, amit szegény Péternek: a padlás ablakán kimászni s a havat ellapátolni. Derékig süppedt szegény a frissen hullt hóba, s úgy kezdett a munkához. Mindenek előtt utat kellett törni a kunyhó ajtajáig, hogy a kunyhóba be lehessen jutni, azután a kunyhó környékéről kellett a havat eltisztítani. Ha pedig a faluba akart lemenni, akkor előkeríti a szánkót, felül reá, s a nagy hőmező háta mindezt önként kínálkozik szánútnak.

Nagyapó megtartotta a szavát, a telet lenn töltötte a faluban. Mihelyt az első hó lehullott, bezárta a kunyhót, az istállót s Marcival meg a két kecskével leköltözött a faluba. Volt neki ott egy házacskája. Eddig üresen állott, legfeljebb holmi bajléktalan szegények költöztek bele télviz idején. Nagyapó nem törődött ezzel. Aki beköltözött, az benne lakott, bért sem fizetett velök. A vén ház évről-évre romlott, a téli lakók nem javítottak rajta, hanem inkább rontottak. Bezzeg nagyapó már ősszel gyakran lejött a faluba, magával hozta szerszámaikat és napokig elbabrált az ócska házon. Megigazította a tetőt, a zsindeyeket kifoltozta, a vakolatot, ahol lehámlott, újra felrakta. A falakat beme-

szelte, az ablakok betört üvegtábláit kiszedte és új üvegeket vágott bele.

Nem hiába csodálkozott Marci nagyapónak az ügyességén. Értett mindenhez az öreg ember, mert az élet iskolájában az életre való ember sok mindent megtanul, ha jó szeme, és ügyes keze van. Nem is kell sok ehhez a mesterséghez. Aki pedig ezt nem hiszi, hát próbálja meg.

Ihol nagyapó megtapasztotta a kályhát is, mert az évek hosszú során összeomlott, a vén házban ideiglenesen lakó szegények nem igazították meg, lehet azért, mert nem értettek

TULL ÖDÖN.

hozzá, az is lehet, hogy nem fűtöttek. Nagyapó vigyázott az unokájára, mint a szeme világarára. Nehány szekér fát vásárolt, ő maga apróra vágta, felfüresztelte, s katonás rendbe állította. A két kecskének is rakott össze egy ólacska a házikó mellé. Annak olyan alacsony volt az ajtaja, hogy nagyapónak erősen meg kellett hajolnia, ha be akart menni. De a kecskék jól befértek az ajtón, mert ők nem voltak kényesek. Eleinte nagyon idegenül érezték magukat, enni sem akartak, de ott állott előttük a kis jászolban a széna, olyan illatos volt, hogy megkivánták.

Marcinak vett nagyapó új ágyacskaát. Ez az ágy igazán szép volt. Közel állította a kemencéhez, s jó távol az ajtótól, mert az ajtó nem

csukódott be úgy, amint az tisztességes ajtóhoz illik, repedések is voltak rajta, s a szél tudvalevőleg megtalál minden apró nyílást.

A régi ház kívülről is megváltoztatta az ábrát, belül is elég kedves volt. Marcinak tetszett. Csak a fenyőfák zúgását szerette volna még mindennap hallani, mert ehhez nagyon hozzá szokott. Az udvar is kicsiny volt, s a szomszéd plébánia-laknak a kopasz fala elzárta szeme elől a hegyet. Ha erre gondolt, kissé elsomorodott, de ha a kecskék mekegését s nagyapónak a hangját hallotta, mégis csak megvigasztalódott.

A szomszédok is eljöttek nagyapóhoz. Leültek a kemence mellé és sok mindenféléről elmesélgettek. Ez is új dolog volt Marcira nézve. Igaz, hogy nem ismert senkit azok közül, akik szóba kerültek, de mégis jól esett, hogy nagyapót most már az egész falu szereti.

A ven tanító ugyancsak örvendett Marcinak:

— No lám, hát ez a Tamás apó unokája! Derék fiú!... Jer közelebb, hadd nézzek a szemed közé!

Arra csakugyan szükség volt, hogy Marci közelebb menjen a tanító úrhoz, mert a sárga keretű nagy ókulárét is fel kellett tennie az orrára, hogy jobban lássa. Mindjárt megpróbálta, hogy ismeri-e a betűket. Marci elővette a gyönyörű képes könyvet, melyet a nagymamától kapott, s abból éppen a nagyapó történetét olyan szépen, folyékonyan olvasta el, hogy a vén tanító elálmélkodott az ő tudományán.

— Ejnye, édes fiam, hisz te egész tudós vagy! Ide ülsz az első padba.

A fiúk és a leánykák mind bámulták őt, de még inkább azt a csodaszép képes könyvet, melyet Marci a nagymamától kapott.

Körül vették Marcit, haza kísérték s ezerféle dolgot kérdeztek Pestről. Hanem Péter az első héten nem jött az iskolába. A tanító úr mindennap megkérdezte:

— Nem jött Kecske Péter az iskolába?

Erre a fiúk egyszerre kiabáltak:

— Nem jött!

Bizony nem is jöhetett, mert a havason a hegy aljában ölnyi magas volt a hó, mindenütt süppedett, ember azon át nem vergődik, ha szárnya nincsen. Eleget búszult emiatt Péter. Mindennap készülődött, neki is indult a szánkóval, de vissza kellett fordulnia, mert a kanyarultnál tovább nem juthatott.

Nagyanyónak feltűnt a Péter iskolába mehet-

nékje. Sohasem fordult elő eddig. Rendesen biztatni, sőt szidni is kellett, hogy menjen már az iskolába, mert megharagszik a tanító úr. Az igazat megvallva most sem az iskola vonzotta Pétert, hanem Marci. A kevés szavú Péter éktelenül szerette Marcit. Arra is gondolt, hogy Tamás apónál füstölt hús van, az pedig igen kívánatos eledel, főleg, ha nagy darabot kap belőle az ember.

A második héten elállott a havazás, éjjelenként fagyasztó hideg szél kerekedett, s a hegy oldalán magasra gyűlt hó olyan keményre fagyott, mint a csont.

Ennek az egész környéken senki sem örvendett úgy, mint Péter, a kecskekapitány. Nosza felült a szánkójára, s mint a villám, olyan sebesen siklott le a hegyoldalra. Néha szor felfordult, de az ilyesmihez hozzá volt szokva.

A fiúk és leánykák éppen akkor jöttek ki az iskolából.

Marci messziről megpillantotta az ő barátját s hozzá szaladott.

— Most jöttél Péter? Tudod-e, hogy már vége az iskolának?

Péter laposan somolygott, s megrázta Marcinak a kezét.

— A tanító úr mindennap kérdezi, hogy eljöttél-e az iskolába.

— Ühüm! — válaszolta Péter, s mint aki mindent elmondott, ami szívében feküdt, nyugodtan kísérté haza Marcit.

Nagyapó is örvendett, hogy Pétert látja.

— Az iskolából jöttél, kecskekapitány? — kérdezte tőle.

Péter feleletképen vigyorgott, s a fejét rázta.

— Nem járja az, fickó, hogy kerül az iskolát. Mondsza csak, mit esinálsz te a kecskével, ha ott hagyja a többi, s a szakadék körül csavarog? Erre felelj, Péter!

— Rittyentek egyet a hátára — felelte Péter hosszú gondolkodás után.

— No látod. Te is ilyen kecske vagy, ha az iskolát kerülöd, s én leszek a kecskekapitány.

Péter tágra nyitott szemmel nézett nagyapóra. Nem félt ő a világon senkitől, csak nagyapótól.

— Aztán a hátamra rittyent? — kérdezte és szörnyen aggodalmas volt az ábrázata.

— Reád én, ha az iskolát kerülöd!

Ez alatt Marci megterítette az asztalt, nagyapó elővette a kenyeret, a sajtot, a füstölt húst.

Péter tele volt várakozással. Az étel láttára eltűnt arcáról az aggodalom.

— Te is leülhetsz, kapitány! — mondotta nagyapó. És mindennap velünk eszel, ha szorgalmasan eljársz az iskolába.

— Járom, hát! — felelte Péter, s egy darab kenyeret gyúrt a szájába, az arca ragyogott, szemét hálás tekintettel függesztette nagyapóra. És csakugyan, míg evett, folyton azt jártatta az eszében, hogy ő ezentúl mindennap lejön az iskolába. Mert jó és áldott dolog az iskola, ha utána enni is adnak az embernek.

Marci hamar jóllakott, a maradék kenyeret és sajtot Péternek a tányérára tette.

— Edd meg, Péter, — mondotta — nekem már nem kell több.

És Péter leírhatatlan boldog vigyorgással ette meg a maradékot is. Evett volna ő késő estig, mindig evett volna, mert ennél a foglalkozásnál dicsőbb reá nézve nem volt a világon.

Már alkonyodni kezdett, mikor eszébe jutott, hogy talán jó volna haza is menni.

— Holnap jövök! — mondta Marcinak, aztán megbillentette a sapkáját, vette a szánkót, s elindult a sikos úton haza felé.

Ettől a naptól kezdve Péter pontosan eljárt az iskolába. Mikor a nagyapó házához ért, nagyot füttyentett. Erre a füttyszóra a kis ölban Hattyú és Mackó felütöttek a fejüket. Gondolták magukban: mit akar a mi kapitányunk? Talán itt a tavasz, megyünk legelőre? Meghallotta a füttyöt Marci is. Vette a könyvét, s futott ki. A szánkót beállították a konyhába s együtt mentek az iskolába.

Péter beült az utolsó padba, Marci is melléje ült, pedig Marcinak az első padban volt a helye. A vén tanító megengedte, hogy ott maradjon Péter mellett.

— Látod, Péter, végy példát a te barátoskádtól, ő már szépen tud olvasni, a te buksi fejedbe pedig a kaeskarings betűk sehogy sem akarnak bemenni.

Péter vigyorgott. Neki ugyanis jól esett, hogy Marcit a tanító úr megdicsérte. Péter nem ismerte az irigységet épen olyan kevésbé, mint a betűket. Nem haragudott ő a betűkre sem, hiszen azok nem vétettek neki semmit, el is nézegette az abc-és könyvet, de semmiféle különös kívánságot nem érzett arra, hogy a betűket megismerje.

Bezzeg arra már volt gondja, hogy az ő Marci-jára senki görbe szemmel ne nézzen. Mindjárt

összeszorította az öklét, ha valaki Marcinak egy zokszót mondott.

A tél pedig tovább tartott. A nagy hómezőn mozdulatlanul hevert a jéggé fagyott takaró. Péter egy nap azzal a hirrel jött az iskolába, hogy nagyanyó nem kell fel az ágyból. Nagyanyó beteg.

Marci mindenáron megakarta nagyanyót látogatni. Gondolta magában, olvasni fog a szegénynek a képes könyvből, vagy a vén imádásos könyvből. Mind a kettőt szereti nagyanyó. Péter nem ismeri még a betűket, hát ő nem olvashat. Két puha cipőt is vett Marci a piacon. Nem volt olyan szép fehér, mint amilyent Pestről hozott Antal, de puha volt: s nagyanyó bizonyosan annak is fog örvendeni.

Nagyapó a lelkére kötötte Péternek, hogy vigyázzon Marcira.

— Ne búsuljon, nagyapó, — biztatta a gyermek — tudok én magamra is vigyázni.

Nagyapó megsimogatta a gyermek arcát.

— Mihelyt egy kissé sötétedni kezd, hozd le a faluba, Péter! Egyedül ne ereszd el, mert kicsiny még a gyerek.

Péter ühömgetett, s vitte az ő kis barátját. Péter a két puha cipóra is éppen olyan szerető pillantásokat vetett, mint Marcira. Tudta ő azt jól, hogy nagyanyó neki is ad abból.

A kis hegyalji kunyhó lakói ugyancsak boldogok voltak, mikor Marci belépett. Szegény nagyanyó az ágyban feküdt; mikor Marci hangját meghallotta, felült:

— Te vagy, lelkem fiacskám? Jer ide, hadd simogassam meg az arcocskádat.

— Én vagyok, nagyanyó!... Hoztam cipőt és könyvet... Mind a kettőt szereti nagyanyó.

— Jó szíved van neked! Áldjon meg az árvák és elhagyottak istene!... Jere lányom, köszönd meg te is.

(Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Festmény-, rajz- és fénykép-kiállítás rendezett a múlt héten a m. kir. tanárképző-intézeti gyakorló főgimnázium önképzőköré. A kiállítók műveit nagy szorgalom és becsületes törekvés jellemzi. Egyikük másikuk jól meglátja a természet érdekes, poétikus jelenségeit s ha ecsetje által nem is tudja kifejezni azt, amit akar, mindig lekötő figyelmünket egy-egy dicsérendő tulajdonság. *Bató József* olajfestményein különösen a színek helyes megválasztását, *Palotay Fülöp* művein a jó rajzot, *Hellebronth Antal* tus-rajzain az élénk képzelet munkáját dicsérjük. Társai közül előnyösen válik ki *Wolfner István*, kinek olajfestményei bármely

kiállításán is szép helyet foglalhatnának el. Szabatos rajz, biztos ecsetkezelés, szerencsés téma jellemzi Wolfner valamennyi művét. Nem szabad megfedkezünk Mikszáth Albert és Szinyei-Merse Jenő szép fényképeiről sem.

A pozsonyi m. kir. áll. főreáliskola önképzőköre Albrecht János úrnak, az intézet igazgatójának tiszteletére folyó évi február hó 7-én, a főreáliskolai tornacsarnokban hangversenyt rendezett a következő műsorral: Üdvözlő beszéd. Tartotta Kovács Gyula VIII. o. t. a) Kreutzer: Ima a «Granadai éjjeli szállás» c. operából. b) Olasz népdal. Előadta az ifj. énekkar. Kozma Andor: A filiszter. Szavaltta Szóva György VII. o. t. a) Mozart: Menuette. b) Chopin: Valse. Zongorán előadta Szedlák Vince VIII. o. t. Zöldi Márton: A parvenü. Előadta Kohout Domonkos VII. o. t. Mazas: Allegro maestoso. Románc. Zongora-ötös Dr. Kubicsk Albert tanár úr vezetése alatt előadták: Gottl Róbert, Nátz Ferenc, Szedlák Vince és Tomcsala Ernő VIII. o. t. Ének Ocskay Lászlóról. Kuruc ballada. Szavaltta Agoston Árpád VI. o. t. Jókai: A holt költő szerelme. Melodráma. Előadta Reicher József VIII. o. t., zongorán kísérte Hörnes Károly VII. o. t. Magyar népdalok. Előadta az ifjúsági énekkar.

FEJTÖRŐ.

Földrajzi kérdés:

Melyik a világ leghosszabb vasúti vonala? Milyen hosszú? Mikor nyílt meg?

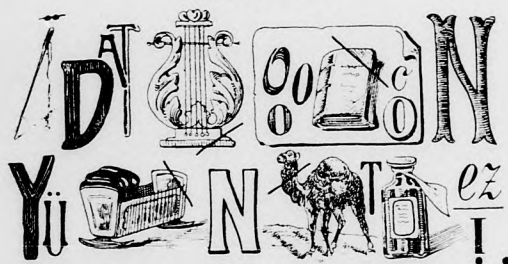
Természetrizai kérdés:

Mi a neve annak a kihalt cet-fajnak, melynek maradványait Koch fedezte fel Észak-Amerikában? Mikor?

Számítási kérdés:

Melyik az a szám, melynek harmadrésze és hatodrésze összegül 150-et ad?

Képrejtvény:

Megfejtési határidő: 1906 február 18.

A 18. számban közölt rejtvények helyes megfejtése:

Földrajzi kérdés: Görömbölyi Tapolca. Kockarejtvény:

m	o	h	á	cs
ó	v	á	r	
h	á	z		
á	r			
cs				

Algebrai kérdés: Az első táblán eredetileg 150 volt, a másodikban 120 szem. Képrejtvény: Sorsjáték.

Helyesen fejtették meg: Geréb Lajos, Zurányi Gyula, Neumann Géza, Binder Elemér, Hermann Sándor, Horváth Arvéd, Puskás Tivadár, Strasser Bódog, Pápe Lajos, Bodné: János, Török István, Holbesz Aladár, Mandl Leó és Mihály, Brasch Zoltán, Taub Oszkár, Ekerdt Elek, Opler Jenő, Schletter Ödön, Hidegkőy István, Veisz Pál, Hersny Károly, Aszódy Zoltán, Zwillinger József, Rubinek Andor, a szentesi főgimn. VII. o. tanuló, Szilágyi Tibor, Szönyi Sándor, Hódosi Kálmán, ifj. Schmidt Ernő, Klein Gyula és Ernő, Seres Miklós, Molnár Elek, Deutsch Zsigmond, Szilvásy János, Hartig Tibor, Havas Péter, Breuer Lajos, Tauber Ervin, Bory Gusztáv, Fölföldy Sándor, Wilhelm Zoltán, Stern István, Herskovics Sándor, Rock István, Mattanovich Csaba, Schemmitzer Aladár, Sipo György, Demján Oszkár, Strasser Bódog, Schwalbach József, Nord Frigyes, Györgyey Adolf, Melzer Béla.

A kifizűtt könyvjutalmat (Gaal Mózes: A kard és a lant hőse) Rubinek Andor budapesti előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

N. F. (Költemények). Az egyes verssorok között vannak formailag sikerültek. Látjuk a hajlandóságot, a képességnek is van nyoma, de ezt a két versét még nem sorozhattuk a közölhetők közé. A «Petőfi halála» aránylag sikerültebb, mint a «Büjdosó honvéd».

N. F. (Budapest). 1. Hivatalos iskolaszünet. 2. Az önképzőkör tarthat bármikor a maga kebelében ünnepet. 3. Az elnök szava dönt. — M. I. (Pozsony). A «Marci» könyv alakjában is meg fog jelenni, hogy mikor, az a Franklin-Társulat kiadói hivatalától függ, nem a szerzőtől. Akkor majd illusztrációk is lesznek benne. — Peregrinus. Annak idején küldje be a részletes úti tervet s megtesszük reá észrevételeinket. Szándékát előre is nagyon helyeseljük. — I. F. 1. Ha legalább 20 tanuló egy tanár vezetése mellett tanulmány-útra megy, az intézet igazgatója által aláírt névjegyzék alapján féljeggyel utazhatnak az államvasutak összes vonalain. 2. Szabadjegy adományozásáról nincsen tudomásunk. — Fizikai gyakorlat. 1. Csak minél buzgóbban vegyen részt ezekben a gyakorlatokban. 2. Nem lehet tagja annak az egyesületnek. 3. Június havában. — M. F. Nem közölhetjük, mert nem felelt meg lapunk irányának. — Török. Csak türelem, ami késik, nem múlik. — B. I. (Sopron). A műcsarnok kiállításainak iskolák szerint való látogatása nem divik a fővárosban. Összetéveszti talán az «Uránia» színház meg a «Nemzeti Színház» hétfői, ifjúsági előadásainak látogatásával. — H. H. (Budapest). A kiadói hivatal intézkedik, hogy a helyes címen kapja ezentúl a lapot. — G. F. A Franklin-Társulat kiadásában jelent meg s ugyanott megrendelhető. Ára fűzve 4 korona. Igaza van, egyike a szerző legszebb munkáinak. Nagy lelki gyönyörűséggel fogja olvasni. — N. D. (Kolozsvár). 1. Nem ott, hanem Budapesten végezte egyetemi tanulmányait. 2. Van Székely-Udvarhely is. 3. Háromszék megyei. — H. P. (Abony) Méltatlankodásodat éppenséggel nem értjük. Panaszod, hogy mindig megfejtetted a rejtvényeket és mégsem nyersz. Nem arra való a «Fejtörő», hogy nyerjünk, hanem arra való, hogy kis szóalkotásunk legyen. Panaszod tehát nem jogos. No meg aztán, úgy látszik, el is felejtetted, hogy te már egyszer — nyertél is. — M. P. (Székesfehérvár). Küldjed vissza a könyvet s mi készséggel kicseréljük; helyette Gaal Mózes «Kenyer és becsület» c. regényét küldjük el. — M. I. (Szatmár). 1. A rejtvények megfejtését elkésve küldted be. 2. Nem váltak be. — G. V. (Petrozsény) és P. I. (Kolozsvár). A rejtvények megfejtésével elkéstemek. — H. K. Képrejtvényedet nem közöljük. — H. K. (Galgóc). Mind a két regény a félév végéig tart. — V. L. (Galgóc). 1. Mi bizony nem tudunk neked tanácsot adni, hogy milyen pályát válassz. Ismernünk kellene téged, aztán beszélhetnénk. 2. A közlésre szánt rejtvények mindegyikét külön darab papírosra kell írni. — D. O. Gyűjtőívet küldtünk.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A PÁL-UTCAI FIÚK.

Elbeszélés a «Tanulók Lapja» számára.

Írta: Molnár Ferenc.

21

— Sehol senki! — jelentette kétségbeesve Szebenics.

— De hát mi lett velük?

— És csak most jutott eszébe a kunyhó.

— Ezeket bezárták! — kiáltott magánkívül a haragtól. — Ezeket megverték és bezárták a kunyhójukba!

Most pedig — az iménti cáfolat helyett — megerősítést kapott a kijelentése. Tompa dübörgés hallatszott a kunyhó felől. A bezártak öklükkel verték a deszkát. De hiába. A kis kunyhó ezúttal a Pál-utcai fiúk pártján volt. Nem engedte kidönteni sem az ajtaját, sem az oldalát. Keményen állta az ökösapásokat. És a foglyok pokoli hangversenyt rendeztek benne. Lár-májukkal magukra akarták vonni az Áts Feri seregének figyelmét. Vendauer, szegény, akitől elvették a trombitát, tölesért csinált a két tenyéréből és abba trombitált torkaszakadtából.

Áts Feri a seregéhez fordult.

— Fiúk, — kiáltotta, — Pásztor elvesztette a csatát! Rajtunk áll, hogy megmentsük a vörösingesek becsületét! Előre!

— És úgy, ahogy állottak, egyetlen széles sorban, bevonultak a telekre és futólépésben támadtak. De Boka most már megint a kunyhó tetején állott Kolnayval s a lába alatt dörömbölő, lár-mázó, visító pokolmuzsikát túlarsogva kiáltott:

— Fűjd meg a trombitát! Roham! Erődök, tűz!

— És a sáncárok felé rohanó vörösingesek

egyszerre meghököltek. Sorjában négy erőd kezdte őket bombázni. Egy pillanatra elborította őket a homokfelhő, nem láttak.

— Tartalék, előre! — kiáltott Boka.

A tartalék előrohant, bele a porfergetegbe, neki a támadó sornak. A sáncároknak még mindig tétlenül guggolt a gyalogság és várta, mikor kerül rá a sor. És az erődökből bomba bomba után vágódott a csatasorba s nem egy közülük Pál-utcai fiú hátán puffant szét.

— Sebj! — kiáltották. — Előre!

Nagy porfelhő kerekedett. Mikor egy-egy erődből elfogyott a bomba, marékkaal dobták a száraz homokot. A telek közepén pedig, a sáncároktól alig húsz lépésnyire toporzékoló, kavargott az egymásba keveredett két sereg s a porfergetegből csak itt-ott villant ki egy vörös ing vagy egy piros-zöld sapka.

De ez a sereg már fáradt volt, míg Áts Feriék pihent erővel vették fel a küzdelmet. És egy-egy pillanatra úgy látszott, mintha a küzdők közelebb jönnének a sáncárokhöz, ami azt jelentette, hogy nem bírják feltartóztatni az ő emberei a vöröseket. És minél közelebb értek az erődökhöz, annál biztosabban találtak a bombák. Barabás megint a vezérre vetette magát. Most Áts Ferit bombázta.

— Nem baj! — kiáltott. — Edd meg! Hiszen csak homok!

Úgy állt fenn a vár fokán, mint valami gyorskezü kis ördög, vigyorogva, nagyokat kurjantva, miközben villámgyorsan hajolt le újabb bombákért. Áts Feri tartalékja hiába hozott magával kis zsákokban homokot. Ennek most nem vehették hasznát, mert minden emberre szükségük volt a csatasorban. Hát eldobták a zsákokat.